

I. V obor záležitostí kultu náleží: úprava jmění duchovních korporací a obcí dle norem o tom vydaných; stanovení dotací pro kláštery žebравé, pak pro kláštery ženské, které se zabývají výchovou a vyučováním ženské mládeže, též dle vydaných norem (§ 7); zkoumání a schvalování předchozích rozpočtův zvláštních fondů určených pro účely kultu, péče o účelné a užitečné naložení penězi z přebytků těchto fondů plynoucích; záležitosti kultu všech zákonem uznaných vyznání dle zvláštních zákonů a předpisů o tom (§ 13). Obor působnosti ministerstva kultu a vyučování ve příčině záležitostí kultu upraven jest podrobněji zákonem ze dne 7. května 1874 č. 50 ř. z., jímž vydána jsou ustanovení ve příčině upravení vnějších poměrů právních církve katolické zákonem ze dne 19. dubna 1885 č. 47 ř. z., jímž vydána byla prozatímní ustanovení ve příčině dotací katolického duchovenstva, zákonem ze dne 20. května 1874 č. 68 ř. z. ve příčině uznání náboženských společenstev, dále ústavou evangelické církve augsburského a helvetského vyznání vydanou na základě nejv. rozhodnutí ze dne 9. prosince 1891 a vyhlášenou 15. prosince 1891 č. 4 ř. z. a zákonem ze dne 21. března 1890 č. 57 ř. z. ve příčině uspořádání vnějších poměrů právních židovského společenstva náboženského.

II. V obor záležitostí vyučování náleží: řízení po případě dohled ku veškeré soustavě vyučovací a ku všem ústavům vyučovacím, dále k ústavům vychovávacím jak veřejným tak i soukromým, vyjímaje ovšem ty ústavy vyučovací a vychovávací, jichž řízení výslovně jest přiděleno jinému ministerstvu; jmenování učitelů na gymnasiích z veřejných fondů dotovaných a jiných na témže stupni stojících ústavů vyučovacích (vyjímajíc střední školy vydržované z prostředků obecních; potvrzování učitelstva jest zústaveno zemské školní radě), dále ředitelů a učitelů na učitelských ústavech vzdělavacích (zák. ze dne 14. května 1869, § 35), (§ 15); potvrzování úřadů akademických (§ 12 zák. ze dne 27. dubna 1873), jmenování učitelů na gymnasiích a jiných středních školách, jež jsou ústavy státními (§ 16); přípuštění soukromých docentů na universitách (§ 17); návrhy stran obsazení všech míst vyhrazených nejvyššímu jmenování (zemských školních inspektorů, profesorů na universitách a na jiných do této kategorie náležejících ústavů státních); rozhodování o učebnicích, jež mají se zavést nebo k užívání školnímu připustiti; zkoumání a schvalování předběžných rozpočtův zvláštních fondů určených pro vyučovací a vychovávací účely, rovněž povolování výdajů z těch fondů, ač nepožívají-li tyto ani dotace z financí ku hrazení schodku a nemusí-li odváděti své přebytky do státní pokladny (§ 26); povolování výdajů z dotovaných aneb k odvádění přebytků příjmových povinných studijních a školních fondů dle poměru všeobecné působnosti (§ 27).

Ministerstvu vyučování podřízeny jsou: evangelická vrchní církevní rada, císařská akademie věd, říšský ústav geologický, ústřední komise statistická, ředitelstvo statistiky správní, ústřední komise pro pátrání po uměleckých a historických památkách a zachování jich, ředitelstvo skladu školních knih, rakouské museum pro umění a průmysl, akademie výtvarných umění ve Vídni, ústřední ústav pro meteorologii a zemský magnetismus.

Ministerstvo obchodu.

Ministerstvu obchodu přísluší vrchní řízení obchodu, průmyslu, plavby, pošt, telegrafů a telefonů. Nejvyšším rozhodnutím ze dne 12. dubna

a 27. května 1852 byl stanoven původní obor působnosti ministerstva pro obchod, průmysl a stavby veřejné, který obsahoval řízení a rozhodování všech administrativních záležitostí týkajících se obchodu, průmyslu, veřejných staveb a ústavů spojovacích. Nejvyšším rozhodnutím ze dne 21. srpna 1859 bylo ministerstvo obchodu zrušeno a nejvyšším rozhodnutím ze dne 12. září 1859 rozdělena byla jeho agenda mezi ministerstva vnějších záležitostí, vnitra, financí, kultu a vyučování a mezi nejvyšší kontrolní účetní úřad. Na základě nejvyššího rozhodnutí ze dne 10. dubna 1861 bylo zřízeno nové ministerstvo pro obchod a národní hospodářství a jeho obor působnosti stanoven nařízením ministerstva zahraničních záležitostí, státního ministerstva, ministerstva financí, obchodu a národohospodářství a nejvyššího účetního kontrolního úřadu ze dne 20. dubna 1861 č. 49 ř. z.

I. Obor působnosti.

V obor působnosti ministerstva obchodu spadají:

1. *Záležitosti obchodu, průmyslu a plavby.* Sem patří zvláště: Předběžná vyjednávání o státních smlouvách, které se na obchod, průmysl a plavbu vztahují, jakož i dohled na jich provedení; spolupůsobnost při upravování cla; nejvyšší řízení obchodních a průmyslových záležitostí; spolupůsobnost při zkoumání a potvrzování stanov spolků ku podporování průmyslu, obchodu a plavby, jakož i živnostenských bank, spolků akciových a t. d., dále dohled na činnost těchto spolků v ohledu národohospodářském; spolupůsobnost při zřizování a úpravě burs, ústavů cirkulačních, úvěrních, půjčovných a diskontních; spolupůsobnost při revisi zákonodárství obchodního, směnečného a námořního, při zřizování a upravování reálních, průmyslových a plaveckých škol a technických ústavů, jakož i při všech zařízeních a předpisech spadajících v obor ministerstev, která mají vliv na obchod, průmysl a plavbu; záležitosti vztahující se na vynálezy, ochranu vzorků a známek, na upravení měř a vah a na výstavy průmyslové; rozhodování ve všech administrativních záležitostech týkajících se stavby lodí, plavby na moři (vyjma válečné námořnictvo,) Rakouského Lloydu, lovení ryb v moři, služby přístavní, policie námořní a přístavní, jakož i zvláště řízení a rozhodování všech záležitostí, které nejvyšším rozhodnutím ze dne 15. května 1851 č. 165. ř. z. ústřednímu úřadu námořnímu přiděleny byly; nejvyšší administrativní rozhodování v záležitostech paroplavby na řekách a vodách vnitrozemských a plavení vorů.

2. *Záležitosti ústavů spojovacích.*

Spolupůsobení při rozhodování o založení nových nebo zrušení stávajících pozemních nebo vodních spojení větší důležitosti; spolupůsobnost jak při vydávání nových a opravě stávajících zákonů poštovních a telegrafních, tak při sdělávání smluv státních týkajících se dopravy poštovní a telegrafní.

3. *Statistika.*

Sbírání a pořádání obchodních a konsulátních zpráv a zvláště všech výtahů statistických důležitých pro obchod a národní hospodářství, jakož i příslušných materiálů zákonodárství jiných států.

II. *Organisace.*

Ministerstvo obchodu sestává z kanceláře praesidialní a 2 sekcí, které se opět v celou řadu oddělení dělí:

1. Kanceláři praesidialní přikázány jsou záležitosti praesidiální, osobní, referat kancelářský, zjišťování úředních a kancelářských potřeb,

dohled na hospodářství a paušální pokladnu ministerstva, správa ministerstva, řízení ministerského oddělení účetního.

2. První sekce obsahuje oddělení pro celní a obchodní politiku, smlouvy státní, které se na obchod, průmysl a plavbu vztahují; dále pro vynálezy, vnitřní obchod, zákonodárství živnostenské, záležitosti námořské plavby, rybolovu a záležitosti zdravotní, pro Rakouský Lloyd, vyjma čistě poštovská opatření, dále oddělení pro statistiku, sdělování zpráv ministerstva obchodu, správa ministerské knihovny, oddělení pro výkon zákona živnostenského vzhledem na maloobchod, zákonodárství o podomním obchodu, výrobních a hospodářských společenstev, živnostenském vyučování a odborných ústavech, živnostenských poměrů dělníků.

3. Druhé sekci přísluší záležitosti pošt a telegrafů.

III. Ministerstvu obchodu podřízeny jsou normální komise cejchovní, ústřední úřad námořní. Ministr obchodu předsedá celnímu poradnímu sboru. Poradní sbor pro záležitosti ku podporování průmyslu (zřízený v roce 1892) má za úkol podávati dobrá zdání ve příčině opatření ku sprostředkování odborných pomůcek pro malé živnosti jemu obchodním ministerstvem přikázaných. Jako pomocný orgán ministerstva obchodu pro záležitosti stavby vodní jest hydrotechnické oddělení. Na základě nejvyššího rozhodnutí ze dne 7. července 1877 byla k vyšetření a stanovení úřední statistiky cen zřízena stálá komise pro ceny obchodní. (Viz tento čl.) Do oboru ministerstva obchodu spadají také záležitosti rakouského obchodního musea. Ministerstvu obchodu přidán jest k ruce poradní sbor vyšetřující ruční zbraně ve smyslu zákona ze dne 23. července 1891 č. 81 ř. z., dále poradní sbor pro poštovní spořitelnu a poradní sbor pro parní kotle. Konečně náleží ministerstvu obchodu udílení koncese ku zřízení veřejných skladišť (zákon ze dne 24. dubna 1889 č. 64 ř. z.), jakož i správa statistiky vnějšího obchodu (zákon ze dne 26. května 1890 č. 192 ř. z.).

Ministerstvo orby.

Název, jež ministerstvo toto má, nekryje obor působnosti, který jest mu vykázan. Správnější bylo by pojmenování »ministerstvo pro zemědělství a hornictví«, kteréhož dříve požívalo; neboť pojem »zemědělství« jest pro činnost tohoto ministerstva daleko význačnější a úplnější, nežli pojem »orba«. Již v r. 1849 nastoupilo jakési ministerstvo pro zemědělství a hornictví svůj úřad, r. 1853 byl obor jeho činnosti mezi ministerstvo vnitra a ministerstvo záležitostí finančních rozdělen. Roku 1868 bylo ministerstvo orby zřízeno. Do oboru působnosti nově zřízeného ministerstva orby náleží dle nejv. rozh. ze dne 11. ledna 1868 mimo agendu zemědělskou, jež dříve ministerským nařízením ze dne 20. dubna 1861 č. 49 ř. z. ministerstvu obchodu a národního hospodářství vykázána byla, také zákonodárná agenda týkající se policie honební, ochrany polí a rybářství, naproti tomu zákonodárství agrární, pokud se ovšem týče upravení poměrů rolnických, zůstalo přiděleno ministerstvu vnitra (nař. ze dne 29. ledna 1868 č. 12 ř. z.).

Ministerstvu orby náleží tedy

1. vrchní správa všech záležitostí zemědělských a jich různých odvětví, jako orby, lesnictví, vinařství, hornictví, ovocnářství, hedbávnictví, chovu dobytka a včelařství;

2. vrchní řízení vyučování zemědělského, lesnického a hornického;